

> Postbus 30206 2500 GE 'S-GRAVENHAGE

Adfiz
Mevr.drs. J.J. Hartman
Postbus 235
3800 AE AMERSFOORT

Telefoon 0800 - 0543
Telefax (088) 152 35 02
KENNISGROEP
VERZEKERINGSPRODUCTEN
Doorkiesnummer (088) 152 30 22

Datum
11 april 2012

Uw kenmerk

Kenmerk

Betreft
Gevolgen provisieverbod voor omzetbelasting en assurantiebelasting

Geachte mevrouw Hartman,

Op 2 februari 2012 hebben wij gesproken met een delegatie van het Verbond van Verzekeraars, OvFD en Adfiz over de fiscale gevolgen van het provisieverbod voor complexe- en impactvolle producten. Wij hebben stilgestaan bij de gevolgen voor de BTW, assurantiebelasting, de inkomstenbelasting en loonbelasting. In deze brief bevestig ik, mede namens de verantwoordelijke personen onzerzijds voor de omzetbelasting, een aantal toezeggingen ten aanzien van de BTW en assurantiebelasting. Ten overvloede merk ik op dat deze brief uitsluitend de gevolgen voor de rechtstreekse betalingen door klanten aan de tussenpersoon/bemiddelaar behandelt.

Tijdens het gesprek op 2 februari waren wij het eens dat de voorstellen van het ministerie met betrekking tot de BTW en de assurantiebelasting op steun van de brancheorganisaties kunnen rekenen. Te meer omdat de voorstellen op 25 januari 2012 op uitvoerend niveau door de gezamenlijke partijen zijn besproken.

Ik merk op dat de inhoud van deze brief ziet op de toepassing van de huidige wet- en regelgeving. Uiteraard geldt dat als op enig moment een of meer wijzigingen in de relevantie wet- en/of regelgeving worden doorgevoerd, de inhoud van deze brief opnieuw zal moeten worden bekeken.

Aanleiding

In het verleden werden tussenpersonen voor hun werkzaamheden bij het afsluiten van verzekerings- en financiële producten beloond door middel van provisies. Per 1 januari 2013 zal, volgens de huidige voorstellen, een provisieverbod op complexe producten worden ingevoerd. Vooruitlopend hierop hebben diverse tussenpersonen hun bedrijfsvoering en beloningsmodel al aangepast.

De brancheorganisaties, de Belastingdienst en het ministerie van Financiën hebben overlegd om de fiscale gevolgen van deze gewijzigde beloningsmodellen in beeld te brengen en fiscaal te duiden. Op 25 januari 2012 heeft op ambtelijk niveau een bespreking plaatsgevonden tussen de branche, Belastingdienst en ministerie van Financiën om tot een breed gedragen oplossing voor de geschetste problematiek te komen.

Ten aanzien van de omzetbelasting en assurantiebelasting zijn tijdens de bespreking op 25 januari

2012 heldere afspraken gemaakt en nader bevestigd tijdens het overleg op 2 februari 2012. Conform de toezegging worden in deze brief de gemaakte afspraken bevestigd en verder uitgewerkt. De goedkeuring zoals die was gegeven in de brief van de Belastingdienst Amsterdam met als kenmerk ASBEL_OB_200803_NVA komt hiermee te vervallen.

Fiscale kader BTW

De BTW regelgeving kent een vrijstelling voor dienstverlening¹ van verzekeringstussenpersonen en een vrijstelling voor het bemiddelen, veelal door financiële tussenpersonen, bij de totstandkoming van kredieten zoals hypotheek, spaarproducten, handelingen inzake effecten en andere waardepapieren.

Meer specifiek geldt voor verzekeringstussenpersonen een vrijstelling wanneer zij diensten verrichten die samenhangen met handelingen ter zake van verzekeringen en herverzekeringen.² Voor financiële tussenpersonen geldt (voor zover hier relevant) een vrijstelling wanneer zij, kort gezegd, bemiddelen inzake krediet³ (waaronder hypotheek), sparen⁴ en wanneer zij bemiddelen bij handelingen inzake effecten en andere waardepapieren (bewaring en beheer uitgezonderd)⁵.

Het Europese Hof van Justitie heeft een aantal uitgangspunten geformuleerd waarbinnen de wettelijke vrijstellingsbepalingen moeten worden uitgelegd. Samengenomen houden die uitgangspunten in dat de dienstverlening onder de BTW vrijstelling valt als het gaat om kenmerkende en essentiële werkzaamheden van een tussenpersoon inzake verzekeringen, of wanneer de dienst van de tussenpersoon over het geheel genomen een afzonderlijk geheel vormt en de kenmerkende en essentiële functies van een bemiddelingsdienst vervult. De Staatssecretaris van Financiën heeft de Tweede Kamer⁶ dienovereenkomstig bericht over de reikwijdte van de vrijstelling. Qua uitgangspunten van het Hof van Justitie bij de toepassing van de vrijstelling valt daar nog het volgende aan toe te voegen:

- het is geen vereiste dat de tussenpersoon een rechtstreekse relatie met zowel de klant als ook de financiële dienstverlener (bank/verzekeraar) onderhoudt⁷;
- diensten gaan op in de vrijstelling wanneer zij, gezien vanuit de (modale) klant, als bijkomstig bij de vrijgestelde hoofddienst moeten worden beschouwd⁸;
- de wijze waarop een dienst wordt vergoed is niet bepalend voor de kwalificatie van die dienst.

Één of meerdere diensten?

Het Europese Hof van Justitie heeft bepaald⁹ dat elke dienst normaal gesproken als onderscheiden en zelfstandig moet worden beschouwd. Een dienst die economisch gezien bestaat uit één prestatie mag echter niet kunstmatig uit elkaar worden gehaald. Daarbij geldt dat op zichzelf, formeel onderscheiden diensten, als één dienst moeten worden beschouwd wanneer zij niet zelfstandig zijn. Dit is met name het geval wanneer er sprake is van een hoofddienst waarbij de andere diensten als bijkomend moeten worden beschouwd. De bijkomende diensten delen in dat geval de fiscale kwalificatie van de hoofddienst.

Het antwoord op de vraag of er sprake is van één of meerdere diensten respectievelijk van één hoofddienst met bijkomende diensten dient te worden bepaald vanuit het perspectief van de modale consument.

Marktomstandigheden

In het provisiemodel ontvangt de tussenpersoon uitsluitend een vergoeding wanneer sprake is van een geslaagde bemiddeling. Deze provisie wordt door de financiële dienstverlener aan de tussenpersoon vergoed.

¹ In deze brief wordt uitsluitend in gegaan op financiële diensten en wordt verder de term "diensten" gehanteerd

² Artikel 11, lid 1, onderdeel k Wet OB

³ Artikel 11, lid 1, onderdeel j, 1° Wet OB

⁴ Artikel 11, lid 1, onderdeel j, 1° en 2° Wet OB

⁵ Artikel 11, lid 1, onderdeel i, 2° Wet OB

⁶ AFP2011/559, Verzamelbrief inzake fiscale toezeggingen, pagina 5

⁷ O.a. HvJ C-453/05 Volker Ludwig, HvJ C-124/07 JCM beheer

⁸ O.a. HvJ C-435/05 Volker Ludwig, C-276/09 Everything Everywhere

⁹ O.a. HvJ C-276/09 Everything Everywhere

In de nieuwe situatie zal de vergoeding in toenemende mate worden betaald door de klant. De tussenpersoon kan ook een vergoeding voor zijn diensten ontvangen als er geen sprake is van een geslaagde bemiddeling. Deze vergoeding zal, naast een vast percentage van de prijs van het onderliggende product, ook kunnen bestaan uit bijvoorbeeld een vaste fee of onderdeel zijn van een abonnementsprijs of worden bepaald door het aantal voor de betreffende klant bestede uren maal een tarief.

De vraag is welke gevolgen de hierboven beschreven wijzigingen hebben voor de toepassing van de BTW-vrijstelling op de diensten van verzekerings- en financiële tussenpersonen.

Praktische uitwerking

Op basis van de hiervoor beschreven wettelijke uitgangspunten ben ik van mening dat bij een feitelijk gelijkblijvende dienstverlening de werkzaamheden ook vrijgesteld blijven wanneer de klant de vergoeding rechtstreeks betaalt aan de verzekerings- of financiële tussenpersoon. Dat geldt ook als geen verzekeringsovereenkomst, krediet, spaarcontract of effecten- of andere waardepapierentransactie tot stand wordt gebracht, maar de dienstverlening van de tussenpersoon, waaronder begrepen advisering, wel is gericht op de bemiddeling bij de verkoop van die producten. Indien de advisering echter wordt verricht als een zelfstandige dienst die niet gericht is op de totstandkoming van een van deze producten, dan is deze dienst wel belast voor de BTW. Hiervan is bijvoorbeeld sprake bij pure second opinion adviezen.

We zijn gezamenlijk tot de conclusie gekomen dat het belangrijk is praktisch werkbare afspraken te formuleren, met name op het gebied van administratieve verplichtingen en bewijslast. Deze afspraken luiden als volgt:

Bij fee voor advies/afsluiten/wijzigen van een product

1. Voor de toepassing van de vrijstelling geldt dat alle diensten die door verzekeringstussenpersonen als zodanig en binnen hun deskundigheidsgebied worden verricht, als kenmerkende en essentiële werkzaamheden van een tussenpersoon inzake verzekeringen kunnen worden gekwalificeerd die zijn vrijgesteld van btw. Advisering door een verzekeringstussenpersoon als zodanig is hieronder begrepen.
2. De dienstverlening van een financiële tussenpersoon bij kredieten, sparen, handelingen inzake effecten en andere waardepapieren (uitgezonderd bewaring en beheer) is vrijgesteld van btw omdat het de kenmerkende en essentiële functies van een bemiddelingsdienst vervult.
3. In situaties waarbij een financiële tussenpersoon door een klant enkel wordt gevraagd om een op zichzelf staand advies, bijvoorbeeld over zijn vermogenssituatie, te geven zonder dat de intentie bestaat om een financieel product via die tussenpersoon af te sluiten (bijvoorbeeld ingeval van een pure second opinion over een verstrekt advies) of als er is sprake van een ander, niet financieel, product (bijvoorbeeld een belastingadvies), dan is de BTW vrijstelling niet van toepassing.
4. Voor zover het advies van een financiële tussenpersoon ook betrekking heeft op een bestaand(e) of een te sluiten krediet (waaronder hypotheek), spaarcontract of handeling inzake effecten- of andere waardepapieren, valt het advies onder de vrijstelling. Deze diensten zijn dan gericht op de bemiddeling bij een krediet, een spaarproduct, handelingen inzake effecten en andere waardepapieren (bewaring en beheer uitgezonderd), ook wanneer geen product wordt afgenomen.
5. Een schriftelijke "overeenkomst van opdracht" of een verschijningsvorm daarvan, zoals bedoeld in de Wet Financieel Toezicht en genoemd in artikel 7:400, lid 1 BW, geldt als bewijsmiddel voor het aantonen van het doel van de (feitelijke) werkzaamheden van de financiële tussenpersoon. Als uit de overeenkomst met de consument blijkt dat bij de consument geen intentie bestaat om een

financieel product via die dienstverlener af te sluiten (bijvoorbeeld ingeval van een pure second opinion) of als er sprake is van een ander, niet financieel, product, geldt geen vrijstelling.

6. Bij (service)abbonementen als beloningsvorm kan onduidelijkheid bestaan over de toepassing van de vrijstelling. Enerzijds zal zich de vraag voordoen of de vergoeding ziet op één of meerdere prestaties en anderzijds of de te onderscheiden prestaties zijn vrijgesteld. Het is wenselijk om praktische afspraken te maken over de fiscale behandeling van (onderdelen van) abonnementen:

6.1. Het is de modale consument bij een abonnement doorgaans niet te doen om verschillende, van elkaar te onderscheiden, diensten. Het zal de modale consument in beginsel te doen zijn om het samenstel van, onlosmakelijk van elkaar te beschouwen, diensten. Dit is slechts anders wanneer in een abonnement diensten (of leveringen) zijn opgenomen die niet door een verzekeringstussenpersoon als zodanig worden verricht noch kenmerkend en essentieel zijn voor de vrijgestelde bemiddelingsdienst door een financiële tussenpersoon.

Voorbeelden van zelfstandig te onderscheiden BTW belaste diensten zijn ondermeer het verzorgen van belastingaangiften, het verzorgen van (financiële) administratie, automatiseringsdiensten, verhuur van roerende of onroerende goederen of individueel vermogensbeheer. Deze diensten zijn niet bijkomstig bij de abonnementsdienst en moeten op hun eigen fiscale merites worden beoordeeld.

6.2. Zoals hiervoor al aangegeven zijn diensten die door verzekeringstussenpersonen als zodanig worden verricht of de kenmerkende en essentiële functies van een financiële bemiddelingsdienst vervullen, vrijgesteld van omzetbelasting. De vergoeding (abonnementsprijs) die aan die dienst kan worden toegerekend is dan ook vrijgesteld.

6.3. Specifiek voor de financiële tussenpersonen geldt in dat kader aanvullend als vereiste dat een abonnement slechts als vrijgesteld wordt beschouwd wanneer de inhoud van het abonnement ziet op activiteiten verricht met het oog op het bemiddelen bij het afsluiten van nieuwe overeenkomsten of wijzigingen aanbrengen aan bestaande overeenkomsten inzake kredieten (waaronder hypotheek), spaarvormen of handelingen inzake effecten- of andere waardepapieren.

Fiscale kader assurantiebelaasting

Assurantiebelaasting wordt berekend over de premie, alsmede over de vergoeding voor met de verzekering samenhangende diensten¹⁰. Uit deze bepaling vloeit voort dat slechts assurantiebelaasting verschuldigd is wanneer ook daadwerkelijk sprake is van een verzekeringsovereenkomst waarop de vergoeding voor de samenhangende diensten ziet.

In het verleden werden verzekeringstussenpersonen beloond per daadwerkelijk afgesloten verzekering en werd deze vergoeding, de provisie, voldaan door de verzekeraar aan de verzekeringstussenpersoon. De heffingsmaatstaf was in deze situatie voor de praktijk eenduidig vast te stellen.

Met de gewijzigde marktomstandigheden is een situatie ontstaan waar de relatie tussen een afgesloten verzekering en de door de verzekeringstussenpersoon te ontvangen vergoeding niet meer zo eenvoudig kan worden onderkend.

Zo zal in de praktijk in voorkomende gevallen ook een vergoeding verschuldigd zijn wanneer er geen verzekering tot stand komt en wordt de vergoeding niet altijd voldaan aan de verzekeringstussenpersoon die ook heeft bemiddeld bij de verzekering (bijvoorbeeld pure second opinion). Daarnaast kan de vergoeding niet altijd eenduidig aan een individuele verzekering worden toegerekend zoals bij een service-abonnement het geval is.

In de praktijk zijn door de branche een aantal knelpunten geconstateerd waaraan ik, na overleg

¹⁰ Artikel 22 lid 1 Wet belastingen van rechtsverkeer

met de landelijk bevoegde inspecteur van de Belastingdienst/Amsterdam, tegemoet wil komen.

Op het moment is nog niet duidelijk of en zo ja op welke wijze voorgesteld wordt de Wet op de assurantiebelasting ten aanzien van de feestructuur te wijzigen. De volgende uitleg dient dan ook uitsluitend ter verduidelijking van de huidige Wet- en regelgeving en staat los van mogelijke toekomstige ontwikkelingen.

1. Er is geen assurantiebelasting verschuldigd over de vergoeding die een verzekeringstussenpersoon ontvangt van een klant of voor een verzekering die niet tot zijn portefeuille behoort. Hiervan is bijvoorbeeld sprake bij een pure second opinion advies of ondersteuning bij een schade afhandeling door een verzekeringstussenpersoon voor een derde, niet-klant.
2. Wanneer de verzekeringstussenpersoon van de verzekeraar een vergoeding ontvangt voor de bemiddelingsprestatie dan is over de aanvullende vergoeding van de klant geen assurantiebelasting verschuldigd. Hiervan kan sprake zijn wanneer de schadeverzekering deel uitmaakt van een service-abonnement terwijl de tussenpersoon voor de bemiddelingswerkzaamheden rechtsreeks door de verzekeraar wordt beloond. In deze situatie behoeft geen gedeelte van de vergoeding voor het service-abonnement te worden toegerekend aan de betreffende schadeverzekering. Uitzondering hierop vormt de situatie waarbij de verzekeringstussenpersoon (een deel van) de van de verzekeraar te ontvangen provisie doet toekomen aan de klant.
3. In het geval sprake is van een vergoeding die eenduidig aan een verzekering kan worden toegerekend zal deze vergoeding in de heffingsgrondslag van die betreffende verzekering moeten worden betrokken. Wanneer echter sprake is van één vergoeding die ziet op meerdere verzekeringen, zoals bij een service-abonnement het geval is, dan zal deze vergoeding moeten worden gesplitst. Voorzover de vergoeding toerekenbaar is aan niet van assurantiebelasting vrijgestelde verzekeringen dan zal over die vergoeding assurantiebelasting moeten worden afgedragen.

In de praktijk zal geen eenduidige splitsing van de vergoeding mogelijk zijn. In dat kader hebben wij afgesproken om samen met de bevoegde inspecteur assurantiebelasting van de Belastingdienst/Amsterdam met de brancheorganisaties afspraken te maken om te komen tot praktische en goed uitvoerbare regelingen. Hierbij kan worden gedacht aan een splitsing op basis van premieverhoudingen binnen de portefeuille of aantallen verzekeringen zonodig aangevuld met wegingsfactoren.

Tot slot merk ik op dat de gewijzigde beloningsstructuur mede tot gevolg heeft dat de verzekeringstussenpersoon vaker dan voorheen verantwoordelijk zal zijn voor de inhouding en afdracht van assurantiebelasting over de aan hem toekomende beloning. De tussenpersoon zal zich in dat kader zelfstandig dienen te melden bij de Belastingdienst/ Amsterdam.

Met vriendelijke groet,

mr. E. B. Jaspers
Voorzitter Kennisgroep Verzekeringsproducten van de Belastingdienst